

pandem[us]ic

Časopis studenata master programa *Muzika i mediji*
Akademije umetnosti Univerziteta u Novom Sadu

Poštovani čitaoci,

Časopis *Pandem(us)ic* je rezultat projekta koji se već drugi put realizuje u okviru master programa *Muzika i mediji* na Akademiji umetnosti u Novom Sadu. Na osnovu smernica i sugestija profesora glavnog predmeta, članovi redakcije su se susreli sa izazovom kreiranja sadržaja muzičkog časopisa i njegove distribucije u štampanom i digitalnom obliku u jeku pandemije. Cilj ovog izdanja je da približi muzičku i generalno kulturnu scenu čitaocu tako da svaka osoba bez obzira na muzičko i opšte obrazovanje, mesto stanovanja i godine života, pronađe nešto zanimljivo za sebe. Veliki izazov predstavljala je pandemija koja još uvek traje, i koja je muzičku i generalno scenu kulture i zabave gotovo paralisala. Ipak, pojedinci su se izuzetno snašli u ovim kriznim vremenima, te je namera redakcije bila da ukaže na adaptibilnost koju su neke produkcije i muzičari iskazali. Na taj način smo želeli da motivišemo čitaoce, ali i da podstaknemo umetnike da pronađu kreativne načine održivosti svog stvaralaštva dok pandemija ne utihne.

Tokom cele godine, studenti su pohađali nastavu onlajn, a na isti način je nastao i ovaj časopis. „*Pandem(us)ic*”, je produkt kojim smo hteli da prikažemo potencijal interneta i dokažemo da se neki projekti mogu realizovati i isključivo putem onlajn komunikacije.

Fokus časopisa *Pandem(us)ic* jeste muzički život u doba pandemije, prevashodno u našoj okolini. U rubrici REČ SA... razgovarali smo sa poznatim muzičarima o tome kako su uslovi izazvani pandemijom virusa Kovid-19 uticali na njih i kolege, ali i na horove i muzičke obrazovne institucije. Rubrika FESTIVALI U DOBA PANDEMIJE bavi se prikazivanjem dešavanja na beogradskom *Martovskom festivalu* dokumentarnog filma i na novosadskom tradicionalnom akustičnom kompozitorskom takmičenju - *TAKT festivalu*. U rubrici SVET KLASIČNE MUZIKE, autorka se bavi aktivnostima *Vojvođanskog simfonijskog orkestra* i njihovim planovima za proslavu desetogodišnjice osnivanja. Rubrika MUZIČARI I KRIZNE SITUACIJE prikazuje probleme i krizne situacije u kojima su se u skorašnjem periodu našli muzičari, kao i načine na koje je na njih odgovoren. Konačno, rubrika MUZIKA I MEDIJI U 21. VEKU sadrži tekstove o rađanju nove, digitalne scene i novih vidova promocije koji donose drugačije odnose izvođača i publike. Tu će biti reči i o snazi elektronskih medija i tome koliko ih je i da li ih je internet zaista zamenio.

Nadamo se da će naš časopis zainteresovati, edukovati i motivisati čitaoce u ovim vremenima koja su krizna za muzičku scenu i uspeti da vrati nadu da ćemo ponovo pevati, plesati, slušati, družiti se i uživati u čarolijama umetnosti.

Dejan Đurđević, urednik

REČ SA...

Music higher education in COVID-19 time – Interview with Stefan Gies, the CEO of The Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen (AEC) (dr Ira Prodanov, Dejan Đurđević) **4**

Visoko muzičko obrazovanje u vreme COVID-19 - Intervju sa direktorom Evropske asocijacije konzervatorijuma, muzičkih akademija i visokih muzičkih škola (AEC) Štefanom Gisom (dr Ira Prodanov, Dejan Đurđević) **4**

Kako je kad horovi čute godinu dana? - Intervju sa dirigentkinjom Zoricom Kozlovački (Tatiana Jaško) **8**

Umetnost ima misiju da probudi ono dobro...- intervju sa kompozitorom, dirigentom i muzičarem Aleksandrom Sedlarom (Ivan Kostić) **12**

FESTIVALI U DOBA PANDEMIJE

Preko 160 samostalnih izvođača i bendova za 10 jubilarnih godina TAKT festivala (Tatiana Jaško) **14**

Završen Martovski festival uz omaž kompozitoru Zoranu Simjanoviću (Ivan Kostić) **17**

SVET KLASIČNE MUZIKE

Jubilej Vojvođanskog simfonijskog orkestra (Tatiana Jaško) **19**

MUZIČARI I KRIZNE SITUACIJE

Muzički i scenski događaji u turbulentnim okolnostima (Dejan Đurđević) **21**

Umetnici beogradskog BIGZ-a traže novi dom (Ivan Kostić) **24**

MUZIKA I MEDIJI U 21.VEKU

Muzičari, promocija i popularnost u digitalnoj eri (Dejan Đurđević) **26**

Da li se radio i dalje sluša ? (Tatiana Jaško) **28**

Onlajn prenos koncerata: privremeno rešenje ili budućnost ? (Dejan Đurđević) **30**

Reč sa... Music higher education in COVID-19 time

Authors: dr Ira Prodanov Krajišnik, Dejan Đurđević

The Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen (AEC) is an organization of great importance for higher music education in Europe. The AEC focuses on art education in three areas: *art practice, learning and teaching, and research and innovation*. It seeks to encourage these areas and their diversity and dynamism in different institutions, countries and regions. The AEC understands and supports music and art education and, together with cultural participation, considers them to be major contributors to the quality of human life and inclusive societies based on democratic values. We talked to Stefan Gies, the chief executive of this organization, about the work during the pandemic, the problems they face, distance learning, the advantages and disadvantages of music education over the internet.

What is the most difficult problem that you have faced as CEO of The AEC during the outbreak of pandemic?

I usually travel a lot. By the outbreak of the pandemic, this was no longer possible, and I thought I had more time now. But the opposite was true. I don't know exactly why, but the amount of my personal workload has increased massively since the beginning of the pandemic.

Music was until 2020 rarely studied in the form of distance learning in the EU. Was the higher music education in the EU able to quickly adjust to new circumstances?

The technical prerequisites for distance learning, also in the field of music, have already existed since some years, but before the pandemic, nobody was interested in using them, neither teachers nor students. This changed all of a sudden. The problem was not the lack of tools, but the lack of know-how and also the lack of quality awareness when dealing with these tools.

Photo Stefan Gies, privatna arhiva

What happened with numerous projects that were running by the AEC or where the AEC was the partner in 2020 and 2021?

None of these projects was stopped or canceled, but everything happened all of a sudden online. This wasn't always all bad, but it took a while to figure out which things worked well online and which didn't.

What is your prognosis for the future: will distance learning be more used, or will the students recognize the necessity of "being present" while studying music?

I think distance learning came into our lives to stay. But at the same time, the students will presumably appreciate the quality of personal encounters more than in the past. Both options have their pros and cons, and it will be crucial to make use of each of the options as effectively as possible.

Do you think that we generally offer enough courses in digital competences for students of music?

My ideal would be that it would not be necessary to offer special courses to acquire digital competences, but that the use of digital tools and teaching how to use them would be a naturally embedded part of every lesson, regardless of the subject.

Do you think that, apart from COVID19, we have a kind of technophobia among students (and teachers) of music?

I know very few people who are really technophobic. But the funny thing is that there are still many musicians who are frequently using new technologies in their daily lives, but not in a work-related context as professional musicians. This might both apply to the 20-year-old emerging violin star, who is on *Facebook* and *Instagram* all day, as well as to the 60-year-old violin professor who regularly meets his grandchildren on *Zoom*. Both are digital virtuosi in a way, but when it comes to playing the violin, they act as if we're still in 1921 and don't even play from digital sheet music, but from old yellowed paper.

Reč sa... Visoko muzičko obrazovanje u vreme COVID-19

Autori: dr Ira Prodanov Krajišnik, Dejan Đurđević

Evropska asocijacija visokih muzičkih škola (AEC) je organizacija od izuzetnog značaja za visoko muzičko obrazovanje u Evropi. Profesionalno je fokusirana na umetničko obrazovanje u tri oblasti: *umetničkoj praksi, učenju i podučavanju*, kao i u *istraživanju i inovacijama*. Ona nastoji da podstiče sve ove oblasti i njihovu diferencijaciju i dinamičnost u različitim institucijama, zemljama i regionima. AEC razume i podržava muzičko i umetničko obrazovanje i smatra da ono u velikoj meri doprinosi kvalitetu ljudskog života i inkluzivnih društava zasnovanim na demokratskim vrednostima. O radu tokom pandemije, problemima sa kojima se susretao, učenju na daljinu, prednostima i manama muzičkog obrazovanja koje se organizuje interneta razgovarali smo sa Štefanom Gisom, direktorom ove organizacije.

Šta je najteži problem sa kojim ste se suočili kao direktor *Evropske asocijacije visokih muzičkih škola (AEC)* tokom izbijanja pandemije?

Obično mnogo putujem. Kada je izbila pandemija, to više nije bilo moguće, i mislio sam da će imati više vremena. Međutim, bilo je naš suprotno. Ne mogu da objasnim zašto, ali količina mojih poslovnih obaveza se drastično uvećala od početka pandemije.

Muzika se do 2020. godine u Evropskoj uniji retko podučavala online, kao učenje na daljinu. Da li je visoko muzičko obrazovanje u EU uspelo da se brzo prilagodi novim okolnostima?

Tehnički preduslovi za učenje na daljinu postoje već nekoliko godina i na polju muzike, ali pre pandemije niko nije bio zainteresovan za njihovo korišćenje, ni nastavnici ni studenti. Ovo se iznenada promenilo. Problem nije bio nedostatak alata, već nedostatak znanja i svesti o kvalitetu rada sa ovim alatima.

Šta se dogodilo sa brojnim projektima koje je vodila *Evropska asocijacija Konzervatorijuma* ili sa onima gde je AEC bila partner u 2020. i 2021. godini?

Nijedan od ovih projekata nije zaustavljen ili otkazan, već smo sve, što je iznenađujuće, održali putem interneta. To nije uvek bilo tako loše, ali je bilo potrebno neko vreme kako bi se shvatilo koje stvari dobro funkcionišu na internetu, a koje ne.

Kakva je Vaša prognoza za budućnost: da li će se učenje na daljinu više koristiti ili će studenti prepoznati potrebu „prisustva“ tokom studiranja muzike?

Mislim da je učenje na daljinu ušlo u naše živote kako bi tu i ostalo. Međutim, u isto vreme mislim da će studenti verovatno više ceniti kvalitet ličnih susreta nego ranije. Obe opcije imaju svoje prednosti i nedostatke i ključno će biti da se svaka opcija iskoristi što efektnije.

Da li mislite da generalno nudimo dovoljno kurseva u oblasti digitalnih kompetencija za studente muzike?

Moj ideal bi bio kada za sticanje digitalnih kompetencija ne bi bilo neophodno ponuditi posebne kurseve, već da upotreba digitalnih alata i podučavanje njihovom korišćenju bude sastavni deo svake lekcije, bez obzira na predmet.

Da li mislite da pored COVID 19, imamo i neku vrstu tehnofobije među učenicima (i nastavnicima) muzike?

Znam vrlo malo ljudi koji su zaista tehnofobični. Smešno je što još uvek postoji mnogo muzičara koji često koriste nove tehnologije u svom svakodnevnom životu, ali ne i u kontekstu vezanom za svoj posao profesionalnih muzičara. Ovo bi se moglo odnositi i na dvadesetogodišnju zvezdu violine u usponu, koja je ceo dan na Fejsbuku i Instagramu, kao i na šezdesetogodišnjeg profesora violine koji redovno viđa unuke preko Zoom platforme. Oboje su na neki način digitalni virtuozi, ali kada treba da sviraju violinu, ponašaju se kao da smo još uvek u 1921. godini i čak ne sviraju iz „digitalnih nota“ sa tableta, već sa starih, požutelih kopija.

Reč sa... Kako je kad horovi ćute godinu dana?

Autor: Tatiana Jaško

Godina za nama je počela uobičajeno, ali čini se da je pred kraj školskog tromesečja „skrenula levo kod Albukerkija“. Pandemija je naterala mnoge umetnike da razmišljaju drugačije, prihvate nove izazove i iznadrila je potrebu da se osmisle drugačiji načini za izvođenje muzike uživo - kako za muzičare, tako i za publiku zatvorenu u kući. Mnogi umetnici su pronašli nov način komunikacije, ne bi li doba pandemije učinili sebi i drugima zanimljivijim. Jedna od njih je i Zorica Kozlovački, profesorka u Muzičkoj školi *Josif Marinković* u Zrenjaninu, autorka bloga *Horište – priče o horu*. Za sebe kaže da je fatalno zaljubljena, kompulsivno opsednuta, neizlečivo zaražena horskim pevanjem, radom sa horom i stvaranjem lepote spajanjem glasova i emocija kroz vokalnu muziku. Zorica Kozlovački je dugogodišnjim radom sa pevačima i ličnim usavršavanjem stekla zavidno iskustvo koje je krunisano mnogim priznanjima u zemlji i svetu.

Kada i sa kojim ciljem ste pokrenuli muzički blog *Horište*?

Sama ideja da počnem da pišem o horskom pevanju već nekoliko godina prisutna je u mojoj glavi. Formirala se kao potreba da svoje dugogodišnje iskustvo, ljubav i posvećenost u radu sa horskim ansamblima podelim na jedan drugačiji način. Bilo mi je potrebno vreme da shvatim šta je moja namera i cilj, na koji način i kojom formom želim da se izrazim. U početku sam mislila da će to biti neka vrsta stručne literature a onda se forma bloga iskristalisala kao sredstvo prisnijeg i neformalnog obraćanja čitaocima. Blog *Horište – priče o horu* nastao je u novembru 2020. godine.

Na koji način birate teme?

Moja je namera da obrišem distancu između horskog ansambla kao izvođača i publike. Publici uvek prezentujemo samo naš krajnji produkt rada, izvođenje muzičkog dela na sceni. Kroz moje tekstove pokušavam publiku da odvedem iza scene, dovedem na horsku probu, približim im proces rada, probleme, benefite horskog pevanja, višeslojnu lepotu i radost koju horsko pevanje nosi. Moj fokus usmeren je na amaterske horove. Iz svog dosadašnjeg rada i iskustva crpim teme za moje članke.

privatna arhiva

Kakve sadržaje mogu čitaoci da vide na Vašem blogu?

Svi sadržaji na *Horištu* vezani su za horsko pevanje. U glavnom meniju predstavila sam ansamble sa kojima radim, tu su njihove biografije i galerije slika. Članci koje pišem svrstani su u nekoliko kategorija: *Istorija iz horske perspektive*, *Zašto je dobro da pevate u horu*, *Hor – društvo u malom*, *Vrste horova*, *Dirigent*, *Pevači*, *Te divne horske probe*, *Magija scene i Aktuelno*. Na taj način čitaoci shodno svom interesovanju mogu birati članke koje čitaju. U pisanju članaka trudim se da pronađem ravnotežu u izrazu te da oni budu razumljivi i interesantni prosečnom čitaocu koji nema ili ima vrlo malo iskustva sa ovom temom kao i kolegama muzičarima. U edukativnom delu težim da ne budem suviše stručna, najčešće pišem iz sopstvenog iskustva i koristim proverene činjenice iz literature.

Da li pratite muzičku blog scenu kod nas ili u svetu?

Da, naravno. Pristojno se služim engleskim jezikom i pratim i čitam sve što mogu. Kada sam odlučila da napravim ovaj blog, a pre nego što sam ga pokrenula bila sam u periodu kada sam na sve moguće načine pokušavala da se edukujem, što i dalje radim. Naučila sam stvari za koje nikada pre toga nisam ni čula, posebno sa tehničke strane vođenja boga. Čitajući druge iskristalisala se i vizija kako ja to želim da radim. Stalna edukacija i radoznalost u oblasti kojom se bavite je neophodna za napredak i dobar rezultat. Recimo, kada želim da radim neku novu kompoziciju sa horom ja preslušam sva moguća izvođenja na „You Tube“. I dobra i loša izvođenja me nečemu nauče, a sa blogom je identična situacija.

Kakve su reakcije vaših učenika ili kolega na blog?

Prva reakcija sa kojom sam morala da se pomirim je moja sopstvena. Pitala sam se da li ču ja to moći i koga ova tema uopšte zanima? Moja deca su se šalila na račun mame koja je rešila da u pedesetdrugoj godini postane blogerka. Kada sam

pokrenula blog, reakcije su bile odlične. Kolege često komentarišu članke, daju mi neke sugestije i ideje. Uglavnom mi čestitaju na volji i hrabrosti da radim nešto novo.

Koliko je bitno biti prisutan na blogu, čitati komentare čitalaca i stvarati neki zajednički svet, čak iako ih ne poznajete?

Blog je još uvek relativno nov, postoji tek nekoliko meseci i čitaoci retko komentarišu na samom blogu. Napravila sam i FB stranicu pod istim nazivom gde delim članke sa bloga, kao i na sopstvenom profilu i ljudi su mnogo slobodniji da svoje komentare pišu tamo. Važno mi je da imam povratne informacije i komunikaciju sa čitaocima, jer na taj način pratim njihova interesovanja i reakcije na pojedine teme.

„Stalna edukacija i radoznanost u oblasti kojom se bavite je neophodna za napredak i dobar rezultat.“

Mnogi profesori su sa svojim pevačima tokom pandemije organizovali probe hora putem raznih aplikacija ili društvenih mreža. Do koje mere je moguće na takav način stvarati muziku i osetiti sinergiju koja je potrebna u jednom horskom društvu? Koliko uopšteno vokalna muzika trpi u doba pandemije?

Pandemija je horsko pevanje dovela u ozbiljnu krizu. Horovi čute već godinu dana. Digitalni svet postao je naša realnost i od početka krize muzičari pa i horski dirigenti se upoznaju sa velikim brojem digitalnih aplikacija i mrežnih platformi koje omogućavaju zajedničku interakciju više članova, međutim ni jedna od njih se nije pokazala kao pogodna za ostvarivanje kvalitetnih horskih proba. Probe preko ovih aplikacija pevači su opisali kao nezanimljive i iscrpljujuće te su gubili interes. Kvalitetnija onlajn horska proba podrazumevala bi kupovinu PRO aplikacije i ulaganje u računare, mikrofone i slušalice što mi ne možemo da priuštimo. Kao moguće i realno rešenje za rad horova u novonastaloj situaciji predlaže se rad u malim grupama. Bliska budućnost naklonjenija je kamernim horovima sa manjim brojem članova dok je budućnost velikih ansambala vrlo neizvesna.

Osim što predajete hor i dirigentkinja ste Omladinskog mešovitog hora srednje Muzičke škole Josif Marinković, vodite i Mešoviti hor Pannonica, Mušku vokalnu grupu Pannonica i pevate u Vokalnom kvartetu Vita Brevis. Duga tradicija organizovanja horskih takmičenja je za sada prekinuta. Da li ste sa ovim sastavima učestvovali na nekim virtuelnim projektima i onlajn horskim takmičenjima?

Mogućnost pravljenja virtuelnog hora moguća je samo kroz pojedinačno snimanje i zajedničko montiranje snimaka. Oba moja hora uspela su u ostvarivanju ovih projekata. Međutim, posle jednog ili dva ovakva projekta interesovanje pevača opada. Kao još jedna digitalna novina u horskom svetu pojavila su se i onlajn horska takmičenja. Prijavljeni horovi takmiče se putem poslatih snimaka. Na ovako koncipiranim takmičenjima vrlo je teško odrediti stvarni izvođački kvalitet hora jer može biti vrlo uslovлен kvalitetom i profesionalnošću opreme i dizajnera zvuka koji radi snimanje. Učestvovali smo na nekoliko ovakvih takmičenja, ali ona ne donose horskim pevačima zadovoljstvo i uzbuđenje na koje su navikli.

Da li su vaši učenici i članovi spomenutih vokalnih sastava dovoljno motivisani za rad na daljinu? Da li Vas zabrinjava gubitak veze sa pevačima?

Horski dirigenti i pevači pomno i zabrinuto prate situaciju izazvanu pandemijom, pogotovo jer je ona podložna stalnim promenama. Postoji opravdana zabrinutost gubitka veze sa pevačima, publikom, volje i motivacije za daljim radom. Ovako velika pevačka pauza sigurno će se odraziti i na vokalne sposobnosti pevača i sve zdravstvene, duhovne i socijalne benefite koje su imali od pevanja u horu. Onlajn probe sam pokušala da držim i zbog već pomenutih razloga odustala. Kao korisnije sredstvo u bilo kakvom napretku pokazali su se snimci deonica svakog glasa, koje snimim i pošaljem pevačima pa oni na taj način uče i vežbaju svoju deonicu. Ne postoji motivacija za kvalitetan rad na daljinu. Horsko pevanje je aktivnost koja ima smisla islučivo uživo.

privatna arhiva

Da li mislite da ćemo posledice globalne krize u horskoj muzici i muzici uopšte osetiti i u godinama koje su pred nama?

Izvesno je da će se globalna kriza ekonomskog sistema odraziti na kulturu i umetnost, fondove i konkurse koji su bili resursi za planiranje aktivnosti horskih projekata. U okviru Godišnje skupštine evropske horske asocijacije *Europa Kantat* koja je održana od 18. do 21. novembra imala sam priliku da čujem na koji način se kolege dirigenti u svetu nose sa ovom krizom i u kom pravcu su usmerili svoje aktivnosti. Dirigenti u ovoj "pauzi" imaju priliku da razmisle o svom radu i odvoje više vremena za kreativno razmišljanje o budućim projektima. Ovo je vreme za sređivanje arhiva, kreiranje digitalnih zapisa starih notnih rukopisa, objavljivanje publikacija i muzičkih zapisa koji će u štampanoj ili digitalnoj formi biti dostupne široj publici. Da nije ove krize ja sigurno ne bih imala vremena da razmišljam i pokrenem svoj blog, pa želim da verujem da sam uspela da uradim nešto kreativno i korisno za horsku muziku iako ne stojim ispred hora.

Reč sa... Umetnost ima misiju da probudi ono dobro...

razgovor sa Aleksandrom Sedlarom

Autor: Ivan Kostić

Aleksandar Sedlar je jedan od najistaknutijih kompozitora i svakako jedan od najunikatnijih profila novijih generacija muzičara. Rođen je 1982. u Beogradu, a svoju blistavu karijeru je ispunio brojnim projektima na kojima je radio, kako u klasičnoj, tako i u popularnoj muzici. Diplomirani je kompozitor i dirigent, a do sada je, pored komponovanja sopstvenih dela, ostvario saradnju sa umetnicima poput Nemanje Radulovića, hora Collegium Musicum, Zdravka Čolića... Kao i druge njegove kolege, Sedlar u toku pandemije pronalazi načine da stvara, komponuje i radi na muzici.

Koji su bili Vaši prvi muzički koraci? Da li se sećate Vašeg prvog kontakta sa muzikom i da li je postojala mogućnost da odaberete neki drugi životni poziv?

Prvi put sam se zainteresovao za muziku kada sam kao mali odgledao film *Amadeus*. Bio sam potpuno fasciniran i pokušavao sam da po sluhu odsviram neke delove iz filma. To je bilo prvi put da me je nešto zainteresovalo vezano za muziku. Par godina nakon toga sam otišao kod oca u Švajcarsku i tamo počeo da sviram gitaru i od tog trenutka se posvećeno bavim muzikom. Stvari su se nadovezivale jedna na drugu i moja zainteresovanost prema muzici i dalje raste. Mislim da je muzika jedina stvar kojom sam mogao ozbiljno da se bavim. Ništa drugo nisam voleo baš toliko.

Šta za Vas znači muzika, ali i umetnost generalno?

Muzika, kao i druge umetnosti, nije ništa drugo do način izražavanja. Kroz umetnost možete prikazati svet kakvim jeste, ili napraviti novi, svoj. Možete skrenuti pažnju na nešto vredno, a zaboravljeni, ili na nešto loše ne bi li se popravilo. Ja verujem da umetnost pre svega ima misiju da probudi ono dobro i humano u čoveku.

Kako uspevate da budete podjednako uspešni na obe strane, i u popularnoj i u klasičnoj muzici? Da li sebe u nastavku karijere vidite u još nekim žanrovima?

U mom slučaju prva je bila popularna muzika, zatim džez koji sam ozbiljno studirao i vežbao i najposle klasika. Jedini ključ za bilo kakav istinski uspeh je posvećeni rad. Što se žanrova tiče, imam neke stvari u planu, ali s obzirom da još ni prvi album nije

objavljen bolje da ih i ne spominjem. Svakako će biti žanrovski šareno. Uskoro ću, nadam se, da doktoriram tako da bi sledeći, za mene novi, žanr bio opera.

Na koje Vaše projekte i dela ste najponosniji? Da li više preferirate da radite „za sebe” ili za druge?

Violinski koncert *Macbeth*, sa četvrte godine studija, bio je ozbiljan trijumf. Mislim da se do dana današnjeg nisam toliko namučio oko nečega. Saradnja i priateljstvo sa Nemanjom Radulovićem, kompozicija *Iди види деду* sa Darinkom Matić Marović i ženskim akademskim horom Collegium musicum, *Mesečeva Кći* sa violončelistkinjom Majom Bogdanović. Više volim da radim za sebe, no tude brže završim.

Završili ste osnovne studije kompozicije i dirigovanja na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu, kao i master studije kompozicije u Los Andelesu. Od 2015. godine radite na Fakultetu umetnosti u Nišu. Koliko je važno kvalitetno muzičko obrazovanje i da li Vam prija pedagoški rad?

Volim pedagoški rad zato što me tera da konstantno učim. Trudim se da studentima prenesem svoj entuzijazam prema muzici. Muzičko obrazovanje, kod nas generalno, ima svojih dobrih i manje dobrih strana, no najviše zavisi od zainteresovanosti pojedinca. Pogotovo danas kada na YouTube-u imate sve što vam ikada može zatrebati da postanete vrhunski muzičar. Stvar je samo vremena i posvećenosti. Škole poput USC-ja gde sam ja završio master su dobre zbog poznanstava, čestih foruma, koncerata, gostujućih profesora, sveukupnih uslova za studiranje.

Tokom poslednjih godinu dana se zbog pandemije obrazovanje u velikoj meri prebacilo na online sistem. Može li se stari način obrazovanja uopšte uporediti sa novim načinom nastave preko interneta?

Mislim da internet nastava ima svoje prednosti. Zavisi šta je u pitanju. Ako je predavanje sa muzičkim primerima, može. Ako je čas violine ili solo pevanja, teže, ali ne i nemoguće.

Mnogi izvođači su se oprobali u online prezentovanju svojih koncerata. Da li i Vi imate volje za prilagođavanjem u tom pravcu?

Da. Mislim da je to jedna nova platforma koja može da donese dosta novih dobrih stvari. Gde svako umesto da ide na koncert, može da kupi kartu i sluša uživo koncert uz odličnu sliku i odličan zvuk. Planiram da pokušam da svoj studio oposobim za tako nešto.

Da li mislite da će online koncerti postojati i nakon pandemije? Da li smatrate da online može da pruži alternativu živom kontaktu ili pak da ga zameni?

Nikada neće moći da ga zameni, a i ne treba. No, alternativa koju nudi je fenomenalna.

U toku prethodne godine ste ipak uspeli da budete na sceni i to pred publikom, kao dirigent u muziklu „Sa druge strane jastuka”, koji je deo repertoara Pozorišta na Terazijama. Da li je bilo još nekih svetlih tačaka u toku prethodne godine i ima li nekih aktuelnih projekata na kojima radite i planova za budućnost?

Prvi sledeći projekat je novi album Nemanje Radulovića. Nakon toga još nekoliko kamernih porudžbina i album *Sale i Sedlari 1*. Imam previše želja i ambicija, no bolje da ne pričam mnogo nego da se latim posla.

Preko 160 samostalnih izvođača i bendova za 10 jubilarnih godina TAKT festivala

Autor: Tatiana Jaško

iz arhive TAKT Festivala

Tradicionalno akustično kompozitorsko takmičenje – *TAKT Festival* je osnovan pre deset godina sa ciljem da neafirmisanim izvođačima, koji često nemaju mogućnost da nastupaju na velikim festivalima i tako dopru do većeg broja slušalaca, pruži prostor da se predstave publici.

Jelena Božić iz *Asocijacije Kulturanova*, koja organizuje *TAKT Festival*, kaže da je sve počelo pre deset godina sa ekipom *Kulturanove* koja se pitala gde su svi oni koji prave autorske stvari i zašto ih nema na radiju, na sceni, na svirkama i koncertima i dodaje: „Te početne vrednosti su i dan-danas temelj festivala. Pričamo o negovanju i promociji autorskog rada, o čuvanju nezavisne kulturne scene, o umrežavanju, toleranciji i participaciji. Kroz godine smo sa lokalnog festivala porasli u internacionalni festival i danas smo dom mnogim neafirmisanim i afirmisanim izvođačima i umetnicima iz Srbije, regionala, pa i šire.“

Glavni događaj na festivalu je takmičenje tokom kojeg se izvođači predstavljaju, nakon čega se biraju finalisti *TAKT Festivala*. U finalnom delu oni nastupaju sa pripremljenom pesmom i još jednom koju dobijaju kao zadatak od žirija, nakon što su izabrani za finaliste. Stručni žiri bira prvo, drugo i treće mesto, a postoji i nagrada publike do koje se dolazi javnim glasanjem putem interneta i publike na samom festivalu. Osim toga, festival karakteriše i niz drugih nastupa, među kojima su nastup prošlogodišnjeg pobednika festivala, nastupi bendova sa partnerskih festivala i organizacija, koncerti *headlinera* među kojima su bili Kralj Čačka i Mile Kekin, nastupi poljskih, čeških, mađarskih i slovačkih bendova, tribine, okrugli stolovi, stendapovi i besplatne radionice za mlade, koje drže stručnjaci iz nekoliko evropskih zemalja.

„Svaki *TAKT Festival* je obeležen nastupima umetnika iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije i iz svih područja Srbije, čak i iz manjih mesta“, kaže Jelena Božić koja smatra da kultura i umetnost ne treba da imaju granice i da nas različitosti i drugačiji konteksti mogu samo povezati. „Pozdravljamo izvođenje na maternjem jeziku i iz godine, u godinu aktivno radimo na umrežavanju muzičara iz desetak zemalja kroz *TAKT Festival*, a jedan od najvećih uspeha je i to što putem muzike rušimo stereotipe, predrasude, jezičke i druge barijere kojih ima tako mnogo na ovim prostorima“, ističe Jelena Božić iz organizacije festivala.

Od prošle godine *TAKT Festival* je dobio i podfestival *TAKT Film Fest* koji je takođe internacionalnog karaktera, a filmovi se mogu prijaviti u četiri kategorije: dugometražni muzički dokumentarni film, kratkometražni muzički dokumentarni film, muzički video spot i kratki autorski neverbalni muzički film.

„Naš najveći uspeh je što je *TAKT Festival* ostvario prijateljsku i porodičnu atmosferu među takmičarima i što im je pružio priliku i podršku za dalji rad. Neki od naših takmičara koji su godinama nastupali na *TAKT-u* sada imaju svoje festivalе, svoje albume, svoje nastupe i sada su nam partneri i saradnici“, napominje Jelena Božić iz *Asocijacije Kulturanova*.

Iako su tokom prošle godine neki festivali bili otkazani, *TAKT Festival* je održan. Iz organizacije festivala ističu da je prošle godine stigao rekordan broj prijava na festival koji je održan onlajn, a takmičari su unapred slali snimke nastupa. Osim prostora koji omogućava da se čuje glas mlađih, pobednike očekuju i vredne nagrade. Među nagradama je i kompilacija pesama – CD pod nazivom *Best of TAKT* gde su pesme finalista sa *TAKT-a*, ali i pesme izvođača iz revijalnog dela. Osim toga, zajedno sa partnerskim festivalima, organizatori obezbeđuju takmičarima nastupe u drugim zemljama i nakon *TAKT Festivala*.

„Na Tradicionalnom akustično kompozitorskom takmičenju sam učestvovala četiri puta, tačnije 2014, 2017, 2019. i 2020. godine. Moja iskustva sa takmičenja su jako lepa a upoznala sam i divne, kreativne ljude. Preporučujem svima“, kaže Novosađanka Vesna Mitić.

Tokom trajanja *TAKT Festivala* dostupne su radionice poput muzičke produkcije, audio-vizuelnih elemenata, fotografije, marketinga, projektnog menadžmenta i montaže. Radionice drže stručnjaci iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Mađarske, Poljske, Slovačke i Češke. Iz *Asocijacija Kulturanova* ističu da je ideja da mladi ljudi dobiju neformalno znanje besplatno, da čuju iskustva i prakse iz drugih zemalja i umreže se. Na radionice mogu da se prijave amateri, profesionalci, publika i takmičari sa *TAKT Festivala*.

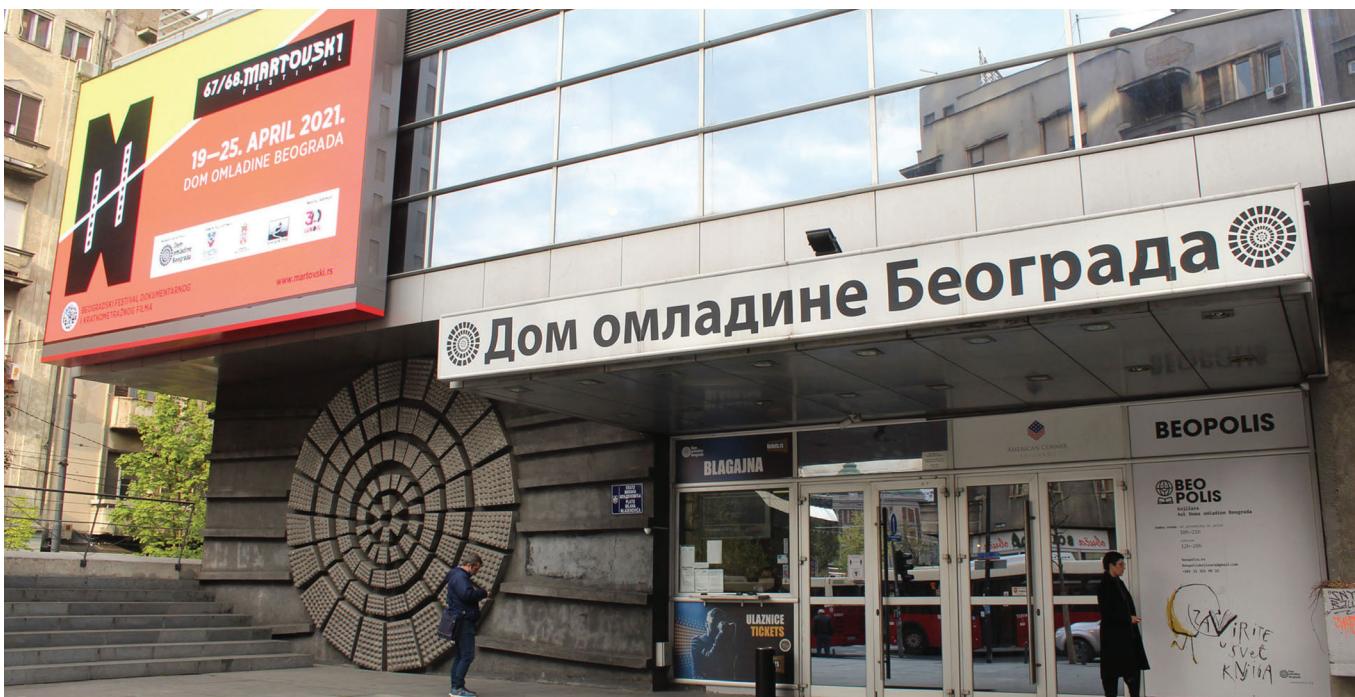
Prijave za ovogodišnji *TAKT Festival* traju do 31. jula.

Festival će se održati od 23. do 26. septembra u Novom Sadu, a organizatori se nadaju da će ovogodišnji, jubilarni festival biti održan u punom kapacitetu. „Nadamo se da će festival biti održan uživo i da će se situacija sa pandemijom do tada regulisati. Nedostaje nam da sve učesnike vidimo i čujemo uživo, jer taj doživljaj i jam sesion nakon svega ništa ne može da zameni. Ipak, spremni smo i za onlajn i za takozvani mešoviti onlajn sistem, a sve u skladu sa epidemiološkom situacijom”, kaže Jelena Božić iz *Asocijacija Kulturanova*. Organizatori najavljuju da će ovogodišnji članovi žirija biti Slavko Matić, frontmen grupe *Zbogom Brus Li*, Mile Kekin, frontmen grupe *Hladno pivo* i kantautor i Nikola Jovanović, vlasnik izdavačke kuće *Kontra* i potpredsednik *Regionalne asocijacije nezavisnih diskografa*.

„Moje uspomene s Takt Festivalom počinju 2018. godine, kada sam preko društvenih mreža saznala za konkurs, a to je inače bio moj prvi festival i nastup u Srbiji sa autorskom muzikom. To je bio i moj prvi dolazak u Novi Sad, a zahvaljujući celom timu doživela sam da tu godinu ispratim s mojim kolegama na dočeku nove 2019. godine kada smo svirali svoj program prije benda *Irie fm*. Stekla sam iskustvo i priliku da razgovaram s ljudima koji su direktno uticali na regionalnu scenu. Inače, na festivalima je mnogo važnije predstaviti kvalitet koji možete čuti od svih autora, nego taj famozni poredak na kraju. Kao važan segment tokom takmičenja smatram zadatke gde autori moraju u kratkom vremenu pokazati svoju kreativnost smišljajući ideje, jer tako nastaju mala remek-dela, te veliki iskoraci u hrabrosti nekog pojedinca”, poručuje nagradivana Anita Šunjić iz Mostara.

Završen Martovski festival uz omaž kompozitoru Zoranu Simjanoviću

Autor: Ivan Kostić

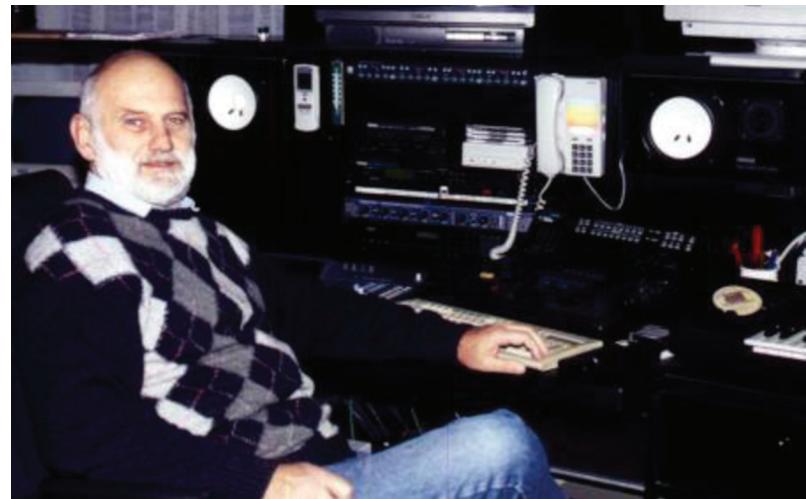
Martovski DOB

Jedan od najstarijih filmskih festivala u Evropi, *Martovski festival*, prvi put je održan 1960. godine u Beogradu u okviru tadašnjeg Festivala jugoslovenskog filma, a ujedno je i filmski festival sa najdužom tradicijom u celoj zemlji. Kao i većina događaja, prošlogodišnji festival je bio otkazan, ali su ove godine organizatori odlučili da se martovska filmska nedelja u beogradskom Domu omladine održi u aprilu, ovog puta kao dupla svečanost, odnosno ujedno i 67. i 68. po redu. Prvobitna zamisao je bila da datum otvaranja ovog festivala dokumentarnog i kratkometražnog filma bude 25. mart, a posle novog pomeranja, konačno je otvoren 19. aprila. Nakon više od 100 projekcija, festival je zatvoren 26. aprila, posle ponovnog prikazivanja pobedničkih filmova iz duplog tamičarskog programa, u kome su se našli prijavljeni filmovi iz ove, ali i prošle godine. Kao i tokom prethodnih godina, repertoar je upotpunio i revijalni program predstavljen u tri kategorije: domaća, regionalna i svetska panorama.

Svečano otvaranje 19. aprila obeleženo je posthumnim dodeljivanjem nagrade za životno delo proslavljenom srpskom kompozitoru Zoranu Simjanoviću, koji je preminuo nekoliko dana ranije, 11. aprila. Njemu je nagrada trebalo da bude uručena prošle godine, pa

Martovski iz sale

Simjanovic facebook

zatim u martu ove godine, a na otvaranju festivala je ovo priznanje primila njegova supruga Ljiljana Erić-Simjanović. Simjanović je bio jedan od najznačajnijih kompozitora primenjene muzike u Srbiji i Jugoslaviji i mnoga njegova dela će dugo ostati upamćena. Rođen je 1946. godine u Beogradu, a nakon što je završio Fakultet muzičke umetnosti u Beogradu, tokom 60-ih godina je svirao u grupama *Siluete* i *Elipse*, koje se smatraju jednim od pionira rok muzike na našim prostorima. Njegova najcenjenija dela zabeležena su na vizuelnim projektima, jer je kao kompozitor muzike potписан na više od 160 filmskih i televizijskih ostvarenja. Najviše je radio na filmu, ali i TV filmovima, TV serijama i reklamama, kao i u pozorištu, u predstavama i mjuziklima. Neki od filmskih naslova koje je obogatio svojom muzikom su *Nacionalna klasa*, *Otac na službenom putu*, *Jagode u grlu*, *Sabirni centar*, *Tito i ja*, *Sjećaš li se Doli Bel*, *Bure baruta*, a čak je i tokom ove godine radio na seriji *Tajne vinove loze*. Simjanović je u skladu sa svojom bogatom karijerom tokom života više puta nagrađivan. Dobitnik je *Zlatne mimoze*, *Kristalne prizme*, dve *Zlatne arene*, kao i nagrade *Darko Kraljić* za životno delo u muzičkom stvaralaštvu, a za muziku iz filma *Sjaj u očima* nagrađen je glavnom nagradom u Monte Karlu. Davne 1983. godine je dobio titulu počasnog građanina Valensije. Bavio se i pedagoškim radom, najduže na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu, ali i na Fakultetu dramskih umjetnosti na Cetinju i na Akademiji umetnosti i Višoj elektrotehničkoj školi u Beogradu. Takođe je bio član Evropske filmske akademije i Međunarodnog udruženja za animirani film. Napisao je dve knjige – *Primenjena muzika* i autobiografiju *Kako sam postao (i prestao da budem) roker*.

Za *Grand Prix* 67. i 68. festivala su proglašeni filmovi *Poslednja slika o ocu*, reditelja Stefana Đorđevića i *Zaklinjem se* u režiji Milutina Petrovića. Nagrade za najbolju režiju odneli su Oltjon Lipe i Aleksander Dostie za svoje filmove *Paška* i *Završiću u zatvoru*, a nagrade za najbolju muziku i zvuk dobili su filmovi *Crveni Aninsri ili Na prstima na još uvek drhtavom Berlinskom zidu* i *Hakteria*. Ove i ostale nagrade u takmičarskom delu dodeljivane su posebno za 67. i 68. izdanje festivala, pa je tako ove godine dodeljeno duplo više nagrada nego inače. Nagrade su dodeljene 25. aprila, ali je odmah objavljeno da će svi zainteresovani moći da pogledaju sve nagrađene filmove već sutradan, 26. aprila, pa je tako ovogodišnji festival dokumentarnog i kratkometražnog filma produžen za još jedan dodatni dan. Umetnički direktor festivala, Dejan Dabić, u tekstu objavljenom na zvaničnom sajtu festivala rekao da je „ovogodišnje izdanje festivala još veći izazov sa duplim takmičarskim programom“, podsetivši i da je „Martovski festival uvek bio više od filmskog festivala – kulturni i društveni dogadjaj od opšteg značaja.“

Jubilej Vojvodanskog simfonijskog orkestra

Autor: Tatiana Jaško

Odlukom Vlade Autonomne Pokrajine *Vojvođanski simfonijski orkestar* (VSO) je institucionalizovan 2011. godine, kao naslednik *Vojvođanskih simfoničara*, koji su od 2001. do tada delovali kao udruženje građana. „Vojvođanski simfonijski orkestar funkcioniše po principu *stađone*, što znači da se članovi ansambla okupljaju po projektu. To često predstavlja prepreku u kontinuitetu zajedničkog muziciranja. Iz tog razloga, jedan od prioriteta u budućnosti jeste obezbeđivanje barem 30 stalno zaposlenih članova orkestra”, navodi Roman Bugar direktor *Vojvođanskog simfonijskog orkestra*.

Vojvođanski simfonijski orkestar je do sada uspešno realizovao 85 koncerata vrednih pažnje publike i stručne muzičke kritike.

Prvih pet godina svog rada, simfoničari su po sezoni koja traje od oktobra do maja izvodili sedam koncerata. Zahvaljujući velikoj finansijskoj podršci *Pokrajinskog sekretarijata za kulturu, javno informisanje i odnose sa verskim zajednicama*, koji je glavni pokrovitelj *Vojvođanskog simfonijskog orkestra*, poslednjih nekoliko godina orkestar je izvodio po sezoni od deset do trinaest koncerata. „Značajna su nam finansijska sredstva koja ostvarimo apliciranjem na konkursima koje raspisuju Grad Novi Sad, Fondacija EPK 2021 i Ministarstvo kulture Republike Srbije, pomoću kojih realizujemo dodatne koncerte kao što su koncerti za decu ili nastupi van Novog Sada, čime podstičemo decentralizaciju kulture”, konstatiše Bugar i dodaje da se prema rečima stručne kritike, orkestar do sada najbolje predstavlja u poznoromantičarskim delima simfonijске i koncertantne literature, ali se odlično pokazao i u interpretacijama kompozicija 20. veka, kao i savremenog stvaralaštva.

Insistiranjem na stalnoj raznolikosti klasičnog, a ponekad i žanrovske šarolikog repertoara, posebno kada su u pitanju popularni „Gala novogodišnji koncerti“, Vojvođanski simfonijski orkestar je napravio određene žanrovske iskorake, saradujući sa poznatom interpretatorkom sevdalinki Amirom Medunjanin, ansamblom „Janoška“ i džez pevačicom Mirtil Miheler. Prema rečima Mirele Ždinjak, propagandne referentkinje VSO, orkestar je sarađivao sa značajnim imenima svetske muzičke scene. „Od solista možemo izdvojiti

atraktivna imena kao što su: Narek Haknazarijan, Nebojša Jovan Živković, Lorento Gato, Mladen Čolić, Itamar Zorman, Tatjana Samuil, Ksenija Janković, Milijana Nikolić, Gordan Nikolić, a od dirigenata: Emil Tabakov, Julijan Rahlin, Lior Šambadal, Srboljub Dinić, Aleksandar Marković, Timoti Redmont, Bojan Suđić, Berislav Skenderović, koji je bio i na čelu Vojvođanskog simfonijskog orkestra do dolaska Romana Bugara na mesto direktora”, ističe Mirela Ždinjak, PR orkestra.

Vojvođanski simfonijski orkestar je na prvom međunarodnom gostovanju 2014. godine izveo dva izuzetno uspešna i zapažena koncerta na *60. Splitskom ljetu* i *65. Dubrovačkim ljetnjim igrama*. Po svom značaju, ističu se i nastupi u *Velikoj dvorani Kolarčeve zadužbine* 2015. i 2016. godine kada se VSO prvi put predstavio na *Beogradskim muzičkim svečanostima* (BEMUS). Simfoničari takođe nastupaju u okviru *Novosadskih muzičkih svečanosti* (NOMUS) izvodeći kapitalna ostvarenja klasične muzike, sa velikim izvođačkim aparatom i uvek ekskluzivnim umetnicima.

Za uspešnost delovanja u 2014. godini Vojvođanskom simfonijskom orkestru dodeljeno je priznanje *Orkestar godine* od strane časopisa *Muzika klasika*

Sve ljubitelje klasičnog, ali i žanrovski raznovrsnijeg repertoara u okviru obeležavanja 10 godina postojanja VSO očekuje velika letnja turneja po gradovima Vojvodine, nada se direktor Roman Bugar. „U skladu sa merama i uslovima tokom pandemije, planiramo da priredimo publici manjih vojvođanskih gradova prave muzičke svečanosti realizacijom besplatnih koncerata na otvorenom, sa atraktivnim programom i solistima. Akcenat obeležavanja desetogodišnjeg jubileja će biti od oktobra meseca, s početkom nove koncertne sezone 2021/2022.”, najavljuje direktor VSO.

Kvalitetnim interpretacijama, inovativnim pristupom pri izboru programa i bogatim repertoarom, Vojvođanski simfonijski orkestar je za 10 godina postojanja značajno uticao na razvoj muzike u Vojvodini, ali i šire. Nadamo se da ćemo u predstojećem periodu uživati u širokoj lepezi novih nastupa kojih smo se svi uželeli.

foto iz arhive VSO

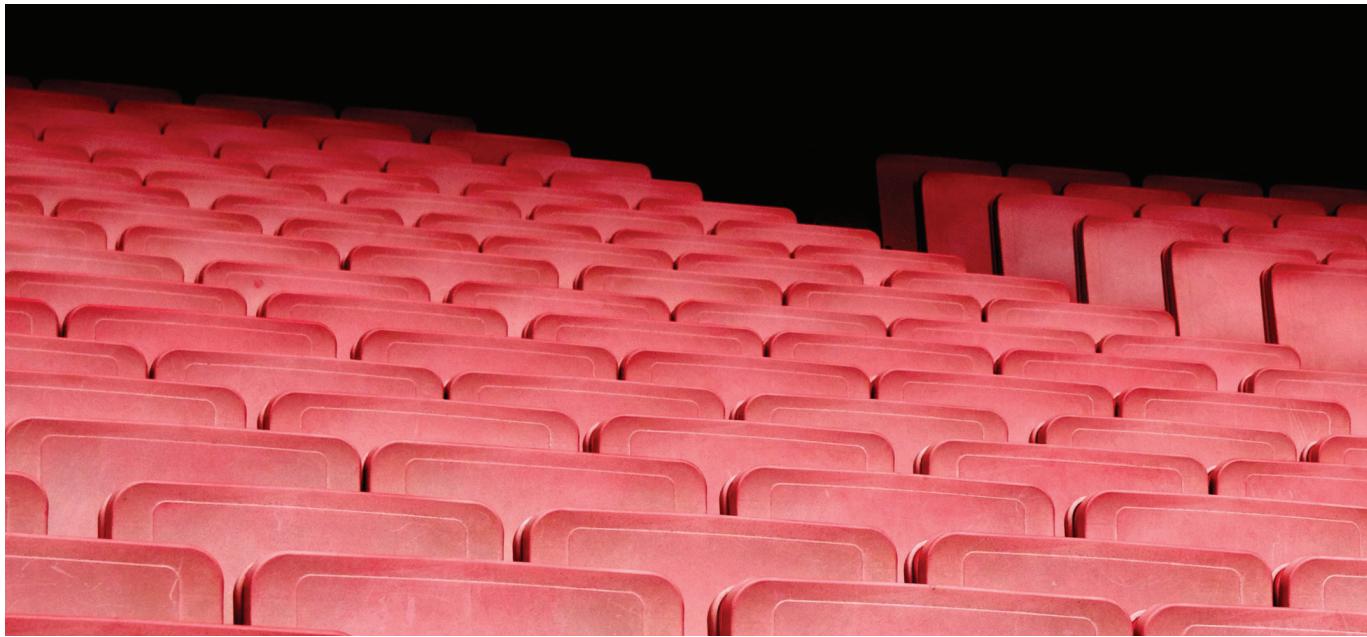
Muzički i scenski događaji u turbulentnim okolnostima

Autor: Dejan Đurđević

Tokom perioda kratkih zatišja između epidemioloških bura, povremeno se na različite načine i uz mnoge restrikcije održavaju pojedini muzičko-scenski događaji, u onoj meri koja je neophodna da se svetla scene ne bi zauvek ugasila. Pandemija je u izvođaštvo unela neizvesnost, brige, ali i nove podele koje se više ne zasnivaju samo na muzičkim žanrovima. Eventualna mogućnost scenskih izvođenja u periodima između dva talasa epidemije postala je zavisna od vrste sadržaja, mesta izvođenja, scensko-tehničkih potreba, ponašanja izvođača, i ključnog faktora – ponašanja publike.

Interaktivnost i lični kontakt se u ovim okolnostima percipira kao potencijalna pretnja širenja zaraze, što se direktno odražava i na sve scenske umetnosti. Budući da aktivnost publike varira od formata i žanra scenskog izvođenja, neke sadržaje je moguće sprovesti u okolnostima kada je epidemiološka situacija pogodnija, ali sa restrikcijama i redukovanim brojem prisutnih ljudi, dok su neki formati duže od godinu dana praktično potpuno „zabranjeni“. Pomalo paradoksalno, najmanje su oštećene one grane scenskog izvođaštva koje su u regularnim uslovima ostvarivale drastično manji prihod od onih koje su već duži vremenski period u hibernaciji. U svojoj adaptibilnosti su se posebno istakla pozorišta i koncerti klasične muzike.

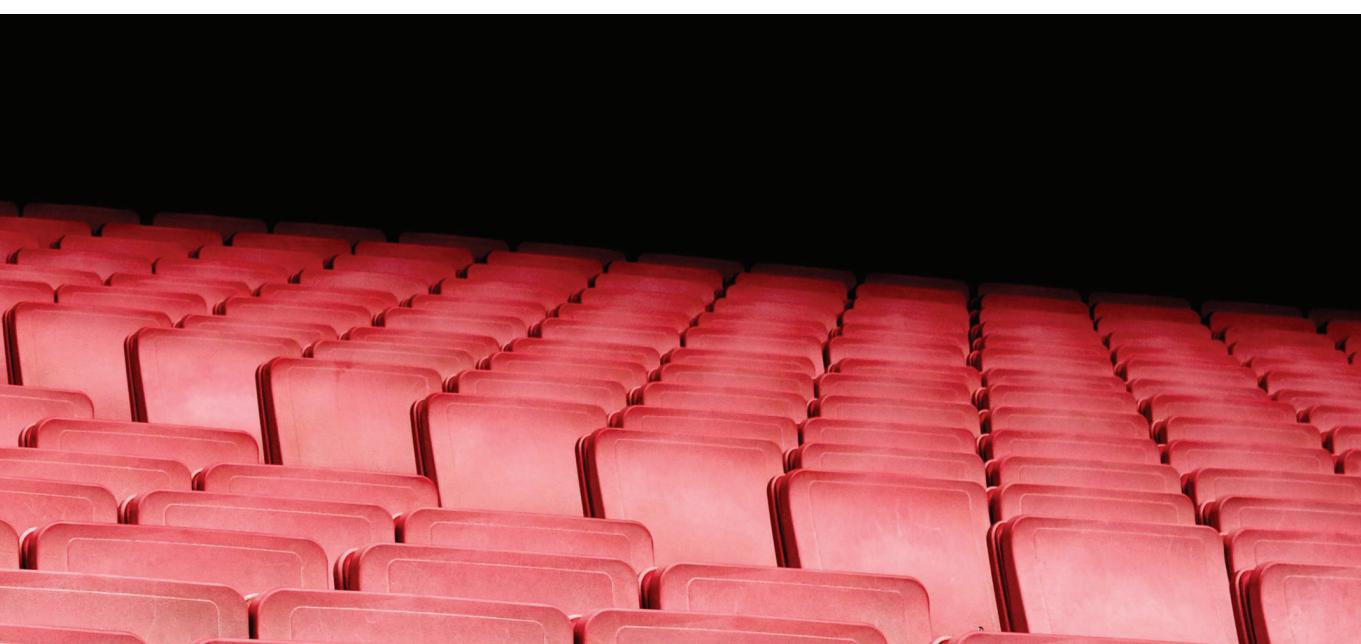
Od početka pandemije, neka pozorišta su se oprobala u emitovanju onlajn prenosa svojih predstava, čime je prvi put savladana geografska prepreka publike da u realnom vremenu posmatra predstavu, makar i sa ograničenom percepcijom koju pružaju kamere pod kontrolom reditelja prenosa. Međutim, ovaj vid prezentovanja predstave publici ima svoja ograničenja, te su se mnoga pozorišta opredelila da svoj ansambl testiraju svaki dan na prisustvo virusa kako bi izvodili predstave uz publiku, dok je istovremeno njen kapacitet smanjen za dve trećine do pola sale, poštujući fizičku distancu organizovanim razmacima u rasporedu sedenja i obaveznom nošenjem maski. Auditorijumu u ovom slučaju nošenje maski nije velika smetnja jer tokom izvođenja predstave publika ne govori (niti jede, za razliku od modela ponašanja u npr. biokopu). Nešto povoljniju situaciju pruža toplo i lepo vreme, jer je na sceni na otvorenom prostoru opasnost zaražavanja manja. Koncerti klasične muzike su takođe prošli samo sa redukcijom broja raspoloživih mesta sa uspostavljanjem fizičke distance i obavezним nošenjem maske. Simfonijski orkestri i kamerni sastavi su, poput glumaca, zbog svoje scenske interpretacije, položaja i radnje onemogućeni da obavezu distance poštuju kao što to radi publika, što je jedna od potencijalnih opasnosti ukoliko se ne sprovode testovi na prisustvo virusa kod svakog člana ansambla. Situacija sa horovima je pak drugačija jer se prema istraživanjima zaraza mnogo brže prenosi pevanjem, koje je

masovno u horskoj interpretaciji, nasuprot malim sastavima i vokalnim solistima. Upravo je to jedan od razloga zašto su horski festivali i probe gotovo sasvim ugašeni u ovom trenutku, sa nekoliko izuzetaka koji se odnose na one koji su se opredelili za onlajn pristup. S druge strane, koncerti elektronske, rok, dens, fank, narodne, folk muzike i sličnih žanrova popularne muzike su poznati kao scenski događaji sa izuzetno aktivnom publikom koja je konstantno u pokretu i koja peva i pleše zajedno sa izvođačem i uspostavlja međusobni kontakt i socijalizaciju. Sama ova deskripcija ponašanja je dovoljna da se zaključi da je održavanje ovakvih događaja za vreme epidemije apsolutno nemoguće, te su arene i velike koncertne dvorane širom sveta prazne.

Kao jedan od nedovoljno definisanih scenskih događaja u vezi sa pandemijom ističu se koncerti popularne muzike, pretežno baladnog tipa sa pasivnom publikom, odnosno koncerti tokom kojih publika sedi. U okviru ovakvih događaja, publika peva sa izvođačem i uspostavlja verbalnu interakciju, ali je fizički kontakt i kretanje publike tokom izvođenja izuzetno retka pojava. Ove okolnosti pružaju šansu još jednom delu izvođača da nastavi da radi i da se prilagodi odgovarajućim merama, istovremeno ne žrtvujući suštinu svog programa. Kao rešenja su se istakla redukcija broja raspoloživih mesta na jednu trećinu sale, zabrana kretanja tokom izvođenja i obavezno nošenje zaštitnih maski. Međutim, nestabilnost epidemije je nažalost ovo onemogućila. Budući da su istraživanja dokazala da su scenska izvođenja sa statičnom publikom niskorizična okupljanja, muzička industrija bi morala da se izbori za održavanje ovog vida događaja jer se već godinu dana nalazi u nezavidnom položaju. Ponovnim angažovanjem i ovih scenskih događaja, procenat ekonomskih gubitaka koje je pandemija donela muzičkoj industriji bi bio makar malo ublažen.

Budući da je ekonomija cirkularna delatnost, kriza u muzičkoj, festivalskoj i zabavnoj industriji utiče i celokupnu privredu, a posebno na područja kao što su stvaralaštvo i produkcija novih muzičkih sadržaja i programa. Budžet kojim se izvođači i producentske kuće služe u produkciji nove muzike pretežno se sastoji od zarade na nastupima u klubovima, koncertnim dvoranama, privatnim i korporativnim proslavama kao i od sponzorstava koja su zbog opasnosti od ekonomske krize ali i nedovoljno jakog interesa sponzora, tokom pandemije gotovo potpuno splasla. Svedoci smo nezadovoljstva, depresije i straha od neizvesnosti koji vladaju muzičkom i tzv. event industrijom, koje zbog epidemioloških mera gotovo da ne funkcionišu više od godinu dana, izuzev malih povremenih prekida praćenih

free stock pexels

velikim ograničenjima. Veliki deo ljudi iz ove branše svoje nezadovoljstvo je izrazio na protestima ispred Narodne skupštine u Beogradu. Na ovaj način se nadaju da će apelovati na Vladu da im omogući da rade i da im pruži finansijsku pomoć, kao što je to slučaj sa nekim drugim granama privrede koje su izuzetno pogodjene pandemijom. Čest je slučaj pogrešne percepcije muzičara i radnika u muzičkoj i event industriji koji se često predstavljaju kao imućni ljudi koji mogu sebi da priušte da ne rade, ali to je slučaj sa izuzetno malim brojem velikih muzičkih zvezda. U realnosti se zapravo većina ljudi koji od tog posla zarađuje prosečno ili ispod proseka nalazi na rubu egzistencije zbog prinudnih otkaza i zabrane rada. Jedan od pozitivnih odgovora na krizu je pružio SOKOJ u vidu isplate tri jednokratne finansijske pomoći najugroženijim muzičarima. Budući da je većina mesta koje plaćaju tantijeme SOKOJ-u za emitovanje muzike zatvoreno, i sam broj korisnika muzičkih dela za javno emitovanje i izvođenje se smanjio, izuzev elektronskih medija. Korisnicima usluga ove organizacije je odobren popust od 75% za ugostiteljske objekte, 50% za tržne centre, dok su popust od 25% dobile prodavnice i teretane. Takođe, korisnicima usluga SOKOJ-a poput klubova, restorana, kafana i drugih uslužno-trgovinskih delatnosti data je mogućnost da budu oslobođeni plaćanja mesečnih taksi u periodu tokom kojeg nisu radili. S druge strane, Vlada Republike Srbije i Ministarstvo kulture i informisanja donelo je odluku da se svima koji samostalno obavljaju umetničku ili drugu delatnost u kulturi, koja je utvrđena od strane nekog reprezentativnog udruženja vezanog za kulturu, isplati bespovratna jednokratna novčana pomoć za period od dva meseca. Budžet koji je izdvojen za ovu pomoć iznosi oko 230 miliona dinara.

Pandemija je surovo istakla sve višedecenijske probleme globalne kulturne politike. Iako su muzičari poreski obaveznici, istovremeno im je onemogućeno ustavno pravo na rad jer način njihove delatnosti trenutno predstavlja opasnost po bezbednost i zdravlje građana. Kako bi savladali ovu i dolazeću stvaralačku krizu usled nemogućnosti finansiranja novih projekata, radnici u muzičkoj i event industriji, organi vlasti, muzičke organizacije i agencije kao i publika moraju delovati zajedno. Za početak, zadatak svake države je da pruži finansijsku podršku za nove projekte, a na publici je da podrži muzičare tako što će poštovati sve mere zaštite od zaraze i primeniti sve metode suzbijanja virusa i postizanja kolektivne imunizacije koje medicinska struka predlaže kako bi se što pre omogućila ponovna realizacija koncerata na način na koji smo i mi kao publika, ali i muzičari i oni koji muziku omogućavaju, navikli da zajedno uživamo - u ovoj umetnosti.

Umetnici beogradskog BIGZ-a traže novi dom

Autor: Ivan Kostić

Zgrada BIGZ-a, nekadašnjeg Beogradskog izdavačko-grafičkog zavoda, čiji je rad prekinut 1990. godine, nije menjala izgled od završetka svoje izgradnje 1941. godine i činilo se da će ga, kao jedan od simbola Beograda, zauvek zadržati. Ipak, gradske vlasti su najavile dugoočekivanu rekonstrukciju koja je shvaćena i prihvaćena kao neizbežna, a poslednji dani BIGZ-a kakvog poznajemo su i zvanično odbrojani. Rekonstrukcija ove stare zgrade koja je „zrela“ za obnavljanje je svakako pohvalna ideja, ali ne i ako će to uticati na živote i stvaralaštvo mnogih ljudi koji zavise od ovog prostora i njegovog postojanja.

Početkom ovog veka, prostorije su počele da zakupljuju razne grupacije ljudi – privatne firme, organizacije poput azila za životinje i *paintball* centri, ali su najveću ljubav prema ovoj zgradi pokazali umetnici raznih opredeljenja, među njima pretežno muzičari. Slikari i mnogi drugi vizuelni umetnici su imali svoje ateljee i sobe za rad, dok su ceo sedmi, kao i delovi šestog sprata, vremenom ispunjeni muzičkim studijima koji su korišćeni za probe i snimanja bendova. Do pre nekoliko godina, svoje utočište u ovoj zgradi su nalazili i klubovi u kojima je svake nedelje nastupalo dosta umetnika. BIGZ su njegovi „stanari“ proglašili za „Centar alternativne kulture“ i nema sumnje da je takav opis apsolutno prikladan.

Izuzetno je poželjno za prestonicu jedne države da ima, održava i neguje barem jednu instituciju ovog tipa. Ipak, 1. marta ove godine, nakon dolaska novih vlasnika i najavljivanja rekonstrukcije, svim zakupcima je uručen nalog o obaveznom iseljenju u roku od 30 dana. Nekoliko hiljada ljudi koji su skoro svakodnevno koristili prostorije ove monumentalne građevine, ostalo je bez svog kutka za rad i stvaranje, a izvesno je da se muzičari, nakon završetka radova, neće vraćati u svoje prostore. Iako namena renoviranog BIGZ-a još uvek nije otkrivena, velika je verovatnoća da će biti usmerena ka drugačijim delatnostima. Važno je napomenuti da BIGZ nije bio u vlasništvu grada. Teško se mogu nabrojati svi vlasnici ovog zdanja, jer su njegove deonice, barem do trenutka prodaje, bile podeljene na mnogo lica. Međutim, bez obzira na složenost situacije, u zadatke predstavnika gradskih odbora uostalom spada i briga o kulturi, a u ovom slučaju o ozbiljnoj ugroženosti gotovo celokupne alternativne kulturne scene.

BIGZ protest facebook

Nakon višenedeljnih i mukotrpnih, emotivno razarajućih iseljavanja iz prostorija u kojima su boravili godinama, umetnici BIGZ-a su 27. marta ispred glavnog ulaza zgrade organizovali miran protest kako bi skrenuli pažnju na svoj problem i pozvali gradsku upravu da reaguje i pomogne. Na protestu je bilo prisutno nekoliko stotina ljudi, a priliku da govore i iznesu svoje zahteve i predloge su imali mnogi korisnici ovih prostora, među kojima su bili i Boris Vlastelica iz, sada već kultne, grupe *Repetitor*, Sandra Vidojević iz benda *Dingospo Dali* i mnogi drugi. Zahtevi i molbe su izneseni pred posetiocu protesta i nekolicinu medija koji su prisustvovali, a glavna tema o kojoj se govorilo bila je želja za pronalaženjem novog prostora za ovaj deo umetničke scene, uz tvrdnju da grad u svom vlasništvu ima nekoliko miliona neiskorišćenih kvadrata. Ovom prilikom je najavljeni i osnivanje udruženja BAS (Beogradskla alternativna scena), sa ciljem da se još više istakne važnost ove grupacije ljudi, ali i olakšaju eventualni pregovori sa budućim vlasnicima novog prostora. Takođe, udruživanje je pokazalo i da svi umetnici BIGZ-a žele zajedno da se presele na neko drugo mesto, jer bi razilaženje i prebacivanje studija na različite lokacije širom grada verovatno disharmonično uticalo na ovu umetničku „zajednicu“. Samo jedan dan nakon protesta, zamenik gradonačelnika, Goran Vesić, osvrnuo se na ovaj događaj i izjavio da osnivači udruženja mogu očekivati razgovore i pronalaženje rešenja u skorijem periodu. Poziv upomoći od strane umetnika je u ovom slučaju saslušan i u toku je rad na rešavanju ovog problema.

Želja koju je grad Beograd, putem svojih predstavnika, pokazao za pružanje pomoći je zaista pohvalna, ali će bez pozitivnog ishoda lepe reči upućene ka ovoj strani biti prosto uzaludne. Duh jednog vremena je ugašen i pitanje je da li će ponovo buknuti na nekom drugom mestu. „Magiju“ koju je BIGZ imao su zajednički činili kako ljudi u njemu, tako i svaki zid i hodnik ove zgrade i nema sumnje da će ova „magija“ vrlo teško ponovo zaživeti u nekom potpuno drugaćijem okruženju. Ipak, ljudi koji iz njega odlaze će uspomene i svaki trenutak odneti na neko drugo, bolje ili lošije mesto, a ideja o novom BIGZ-u koji predstavlja centar alternativne kulture, odnosno beogradsku alternativnu scenu, kada starog i originalnog zdanja više nema, čini se kao jedino rešenje.

Muzičari, promocija i popularnost u digitalnoj eri

Autor: Dejan Đurđević

Velike tehnološke inovacije koje 21. vek svakodnevno donosi prelaze gotovo sve teritorijalne i vremenske barijere komunikacije, a internet je postao sveprisutan „medij svih medija”, kako se često naziva. Glavni zadaci gotovo svakog mas medija su da svojim sadržajem informišu, obrazuju i zabave gledaoce. U trci za senzacionalizmom koji je naročito izražen u štampi i na televiziji, kulturno-obrazovna komponenta je najoštećenija, jer donosi najmanji profit medijskim kućama. Većina sadržaja je okrenuta ka „infotejmentu” – smeloj mešavini informativnog programa i zabave, često nauštrb razvoja „edutejnmenta” – promišljene i naučno koncipirane sinteze obrazovnog i zabavnog sadržaja.

Broj emisija na radiju i televiziji koje se posebno bave umetničkom muzikom je u Srbiji izuzetno mali zbog ekonomске neodrživosti, izuzev Radio-televizije Srbije i Radio-televizije Vojvodine koji su javni servis građana Srbije i samim tim moraju da poštuju zakonsku regulativu i emituju sadržaj edukativnog i kulturnog karaktera uprkos eventualnoj neodrživosti koju pokriva finansiranje iz republičkog budžeta koji se zasniva na obaveznoj pretplati građana. Kako bi stekli gledanost, odnosno slušanost, a samim tim i oglašivače, privatne radio i tv stanice nisu zainteresovane za sadržaj vezan za umetničku muziku. Većinski deo muzičkih sadržaja u komercijalnim elektronskim medijima se zasniva na popularnoj muzici, te se može primetiti određeni broj emisija koje promovišu novitete vezane za muziku i izvođače iz oblasti šoubiznisa. Takođe, značajan ideo imaju i muzička takmičenja, formati koje je domaća medijska produkcija preuzela sa inostranih televizija i koje realizuje već više od dvadeset godina, usput zasenivši muzičke takmičarske festivalle popularne muzike koji su se održavali po uzoru na takmičenja solo pevača, horova i, uopšte, klasične muzike.

Kao što je pomenuto, internet je svojom sveobuhvatnošću integrisao sve prethodne medije, najviše ugrozivši štampane. Ipak, najjaču moć na internetu imaju društvene mreže. Ova nova vrsta medija nudi mogućnost da se prepoznatljivost, valorizacija i u krajnjem slučaju i slava steknu nezavisno od vrste medijskog poslovanja i uređivačke politike koji odlikuju tradicionalne medije. Prvi put u istoriji, čoveku je data mogućnost da bira sadržaj prema individualnim interesovanjima ali mu je i omogućeno da taj isti sadržaj uređuje i

james-owen-free stock unsplash

kreira. Društvene mreže i platforme za deljenje i reprodukciju audiovizuelnih sadržaja predstavljaju mogućnost za promociju koja je, čini se, nedovoljno upotrebljena od strane akademskih muzičara. Svedoci smo nastajanja internet zvezda koje postaju slavne pomoći *Jutjuba*, *TikToka*, *Instagrama* i *Fejsbuka*, a nakon reputacije koju određeni ljudi steknu na internetu, zbog velikog interesovanja publike dobijaju medijski prostor i u štampi, medijskim portalima, radiju i televiziji. Međutim, većina klasičnih muzičara kao da još uvek nije svesna tога да samostalno mogu da pokrenu svoj publicitet.

Imperativ za svakog umetnika koji želi da svoj rad podeli sa javnošću i stekne svoju publiku postaje upoznavanje sa kreativnim alatima za dizajn, obradu fotografije, zvuka i video snimaka, ali takođe i digitalna i medijska pismenost. Studijskim programima umetničkih akademija ponekad nedostaje kurseva za sticanje pomenutih veština, što umeđu da bude prepreka umetnicima koji se nakon školovanja susreću sa surovim svetom koji ne garantuje zapaženost i pravičnost, već se uspeh ogleda u upornosti, snalažljivosti i strategijsko-menadžerskim sposobnostima umetnika da analizira tržište i na njemu se istakne i održi. Danas su profili na društvenim mrežama neophodni za skoro svaki posao, a naročito za one koji su deo sveta umetnosti, te je važno obatiti pažnju na načine na koje se određeni sadržaj plasira. Ukoliko postoji želja za afimacijom na internetu, potrebno je izgraditi vizuelni identitet i način obraćanja publici koji će korespondirati sa muzičkim pravcem i vrednostima brenda i potencijalne publike. Uz minimalna novčana ulaganja i uz konstantan rad i aktivnost na društvenim mrežama umetnici mogu izgraditi svoje ime kao brend koji će privući određenu publiku. Interakcija sa publikom je na društvenim mrežama imperativ. Muzičari koji su u procesu afirmacije moraju biti spremni na direktnu komunikaciju sa publikom, odgovarati na poruke, komentare, pohvale i kritike kako bi publika uspostavila vezu sa njima i ostala im verna.

Takođe, pozitivno je i to što su troškovi oglašavanja i kreiranja reklame na društvenim mrežama relativno mali u poređenju sa tradicionalnim oglašavačima, te je postepeni progres u broju publike, njihove povezanosti i interakcije ostvariv ukoliko postoji dovoljno interesantan i aktuelan sadržaj. Mnogi muzičari, čak i oni koji se bave klasičnom muzikom, postali su globalno poznati tako što su delili svoj sadržaj obrađujući aktuelne društvene teme i probleme i služeći se motivima iz popularne kulture, kao što je to na primer slučaj sa planetarno poznatim sastavom „2Cellos“ koji je stekao veliku popularnost 2011. godine tako što je njihova obrada pesme Majkla Džeksona „Smooth Criminal“ postala hit na *Jutjubu* stekavši više od tri miliona pregleda za samo dve nedelje. S toga, važno je istaći da je 21. vek doba kada je lakše nego ikada pre postati slavan i primećen, ali samo ukoliko se na mudar, strateški i kreativan način koriste svi potencijali koji nude novi mediji.

Da li se radio i dalje sluša ?

Autor: Tatiana Jaško

Da li ste se nekad zapitali na koji način se meri slušanost radija? Kako svoja istraživanja u Srbiji sprovodi kompanija *Ipsos* i na koji način meri usluge potrošača? O ovim i ostalim pitanjima razgovarali smo sa Lajošem Bećejim, glavnim istraživačem javnog mnjenja, programa i auditorijuma u Javnoj medijskoj ustanovi – *Radio-televiziji Vojvodine*.

Kada su zabeležena prva terenska istraživanja?

Prva terenska istraživanja *Centra za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma* izvedena su u okviru projekta *Sondaž barometar*, sprovedenog 1976. godine. Ovom prilikom je merena slušanost programa RTNS i RTB (*Radio-televizija Beograd*), ali i lokalnih i inostranih medija.

Na koji način su se sprovodila merenja slušanosti na ovim prostorima ranijih godina?

U bivšoj Jugoslaviji su centri za praćenje auditorijuma imali više različitih sistema praćenja gledanosti/slušanosti programa. Jedan od jednostavnih načina bio je dnevnik koje su porodice dobijale kako bi beležile šta su sve gledale tokom dana. Drugi rasprostranjeni način istraživanja bila je telefonska anketa u kojoj su se članovi domaćinstava izjašnjavali o tome šta su gladali i slušali tokom prethodnog dana. Najveće istraživanje je bio *Jugoslovenski barometar*, koji su po odluci programskog odbora realizovali svi centri u tadašnjoj zemlji, kako bi se utvrdio tačan broj slušalaca i gledalaca radija i televizije u svim republikama.

Po kom principu funkcioniše kompanija *Ipsos*?

Kompanija *Ipsos* funkcioniše od 1975. godine i istražuje gledanost televizije i slušanost radija. Međutim, u Srbiji ova kompanija prati isključivo slušanost Prvog programa radija na srpskom jeziku. U okviru *Radio-televizije Novi Sad*, 1974. godine, osnovan je *Centar za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma*. Njegovim osnivanjem započinju prva sistematska istraživanja višejezičkog radijskog i televizijskog auditorijuma u Vojvodini.

Istraživanje se vrši takozvanom metodom Dan nakon slušanja (*Day After Recall Method*), što znači da istraživači svakog dana, 7 dana u nedelji zovu 150 korisnika usluga radija i na osnovu toga prave analizu vezanu za to šta potrošači slušaju. Istraživanje se radi na uzorku građana Srbije starijih od 12 godina. Takođe se beleže petnaestominutni intervali slušanosti radijskih stanica. Pomoću upitnika se rekonstruiše slušanost programa za prethodni dan i utvrđuje se kada je ispitanik slušao radio i koje radio stanice je tom prilikom slušao. Prikupljeni podaci dostupni su u standardnoj formi baze, kao i u standardnom *Ipsos* programu. Segmentacija se vrši na osnovu pola, godina i tipa naselja (urbano/ruralno). Na nedeljnem nivou se uradi 1.050, mesečno 4.050, a godišnje preko 48.720 anketa na teritoriji cele Srbije.

autor Katarína Pucovská

Koliko radio stanica u Srbiji koristi usluge *Ipsosa*?

Od ukupno oko 330 registrovanih radio stanica, 178 stanica radio stanica trenutno koristi usluge ove kompanije.

Da li zastupljenost radija kao medija jenjava?

Pojedini rezultati istraživanja javnog mnjenja *Radio-televizije Vojvodine* iz 2019. godine govore da radio počinje da dobija svoje mesto u medijskoj sferi i da mlađa populacija sve više doprinosi slušanosti radija. Rezultati kompanije *Ipsos* potvrđuju da se slušaoci iznad 35 godina sve više okreću radiju, a da televizija zbog raznovrsnog sadržaja koji nudi, često neprilagođenom svakom pojedincu, polako gubi svoje vodeće mesto.

Šta u formi izveštavanja treba promeniti kako bi se postigli bolji rezultati slušanosti i privukla mlađa populacija?

Muzika najviše privlači, ili odbija publiku. Ne možemo da pariramo komercijalnim stanicama, jer oni više emituju nove pravce u muzici, što nije primereno javnom servisu. Mi imamo obavezu i prema starijim slušaocima. Profil slušalaca Radio Novog Sada je populacija iznad 60 godina. Ovaj rezultat je isti već dosta godina unazad. Bez obzira na to kakve su naše muzičke emisije, koje su prilagođene mlađim ljudima, ne možemo da pariramo komercijalnim radio stanicama koje imaju veći i bolji program za mlade. RTV ima program i za mlade i za starije, a komercijalne stanice se više oslanjaju na mlađu publiku. Naš uspeh je u tome što se nalazimo u prvih 10. To znači da nas ljudi ipak vrednuju, slušaju i cene to što mi radimo i nadamo se da ćemo u skorije vreme ostvariti još bolji rezultat slušanosti.

Onlajn prenosi koncerata: privremeno rešenje ili budućnost?

Autor: Dejan Đurđević

Pandemija koja je počela 2020. godine i koja i dalje traje, gotovo je u potpunosti ugasila produkciju koncerata. Tokom prvog zatvaranja celokupne populacije naše planete u karantin, javila se potreba za slušanjem i izvođenjem muzike kao begom od realnosti i kreiranjem bar zrna optimizma u moru loših vesti o broju preminulih i zaraženih pacijenata, kao i o otkazima i ekonomskim slomovima svetske privrede. Tokom proleća 2020. godine ceo svet se prvi put susreo sa zabranom kretanja, policijskim časom, izolacijom i fizičkim distanciranjem. Kako bi ispoljili svoju kreativnost i podelili je sa drugima, mnogi muzičari, ali i ljudi koji samo poseduju muzički talenat, izlazili su u svoja dvorišta i na terase u svojim zgradama i izvodili muziku na opšte oduševljenje uplašenih, tužnih i zabrinutih ljudi iz svog okruženja. Ovaj vid zabave i pružanja duhovne podrške medicinskom osoblju u borbi sa pandemijom je omogućio izvođenje muzike bez direktnog kontakta, a masovnom upotreboru mobilnih telefona i interneta koji su tokom karantina bili korišćeniji nego ikada pre, mnoga izvođenja su podeljena sa milionima ljudi širom sveta.

Budući da se vreme uskršnjih praznika bližilo, Italija je 2020. godine, kao jedna od zemalja koja je na početku bila najteže pogodjena epidemijom, osmisnila koncept prazničnog koncerta poznatog tenora Andree Bočelija u čuvenoj katedrali *Duomo* u Miland, koja je bila prazna izuzev muzičke pratnje Emanuela Vianelija koji je svirao na orguljama. Ovaj koncert je prenošen uživo preko Bočelijevog *Jutjub* kanala. Njegove impozantne tenorske visine i bravure je slušalo na desetine miliona ljudi, što je dovelo da toga da ovaj koncert postane jedan od najgledanijih onlajn prenosa ikada. Ovaj trenutak je bio tačka preokreta za muzičku industriju koja je videla potencijal u onlajn emitovanju koncerata uživo, jer je bila prinuđena da nekako prevaziđe problem nemogućnosti izvođenja muzike uživo pred publikom i održavanja masovnih događaja, te se internet istakao kao najbolje rešenje. Mnogi koncerti su počeli da se realizuju na ovaj način na globalnom nivou, a čak ni mala zemlja poput Srbije nije bila izuzeta od ovog trenda.

Na početku su bila organizovana televizijska emitovanja izvođenja popularne muzike u televizijskim studijima i na javnim površinama, da bi kasnije grad Beograd, po uzoru na Milano, organizovao prenose koncerata popularnih izvođača ispred Skupštine

grada Beograda, koji su se mogli pratiti putem televizijskog prenosa u saradnji sa Centrom beogradskih festivala (CEBEF). Ipak, industrija onlajn koncerata je otišla i korak dalje. Nedugo nakon aprilskih koncerata, tačnije 3. maja s radom je počeo *YouBox*. Reč je o striming platformi i aplikaciji za pametne uređaje namenjenoj prvenstveno publici jugoistočne Evrope. Ona pruža usluge slušanja onlajn koncerata u realnom vremenu izvođenja, dok istovremeno postoji i opcija odloženog gledanja. Izvođači na ovoj platformi interpretiraju svoje i tuđe pesme u intimnoj atmosferi, na nesvakidašnji način i na neobičnim lokacijama. Pored toga, aplikacija nudi i kreiranje lične plejliste, komantarisanje sadržaja i razmenu mišljenja među korisnicima, mogućnost ostavljanja recenzija, kao i čitanje i gledanje intervjua sa muzičkim izvođačima. Takođe, neafirmisanim muzičarima nudi mogućnost objavljuvanja demoa i uspostavljanje kontakata sa producentima. Za nepunih godinu dana, ova aplikacija je dostigla najveći broj preuzimanja u regionu, i za sada broji preko 350.000 korisnika. Određeni premijerni sadržaji su dostupni samo uz plaćanje, ali je većinski reč o besplatnoj aplikaciji uz obaveznu registraciju.

Što se tiče *Eurosonga*, ni on nije održan 2020. Organizatori su, sasvim opravdano, u prvom talasu pandemije realizovali samo celovečernji program koji je prikazao kolaž pesama za koje je te godine planirano da nastupe. Dogovoren je da sve države učesnice u narednoj godini pošalju nove pesme i da se takmičenje održi regularno ali u skladu sa epidemiološkim merama, sa smanjenim brojem ljudi u publici. Kako stvari stoje, ovo takmičenje će zaista i biti održano od 18. do 20. maja u Roterdamu i to, kako mediji izveštavaju, sa poštovanjem mera distanci od 1,5 metara u publici. Organizatori su, međutim, istakli da ukoliko neke delegacije zbog epidemiološke situacije nisu u mogućnosti da dođu, mogu nastupati iz bilo kog studija u zemlji koju predstavljaju.

Pandemija je izazvala zastoj i u produkciji novih pesama, albuma i spotova zbog ekonomске međuzavisnosti sa prihodom od nastupa koji čine najveći deo produkcijskog budžeta. Kriza je ipak poprimila manje razmere prelaskom na onlajn koncerte i istovremeno podstakla neretko usnulu kreativnost *event* produkcije. Prema predviđanjima nekoliko svetskih stručnjaka, onlajn koncerti neće nestati nakon pandemije. Veličina globalnog tržišta onlajn zabave procenjena je na 183 milijarde dolara u 2019. godini, a neki procenjuju da će do 2027. godine dostići 652,5 milijardi dolara, registrujući rast od 20,82 % u tom periodu. Ukoliko onlajn koncerti nisu samo utešna trenutna postavka uslovljena pandemijom, oni će omogućiti dodatni izvor prihoda industriji događaja pružajući dodatnu segmentaciju cenovnog ranga karte, čineći muzičke događaje jeftinijim i dostupnijim većem broju ljudi, budući da će načini rešavanja problema vremena, finansija, organizacije i prostora, u tom slučaju biti fleksibilniji.

joshua-hanson free stock unsplash

MUZIKALI MEDIJI

Studijski program

MASTER MUZIKA I MEDIJI

Akademije umetnosti u Novom Sadu

Program posvećen onima koji su istovremeno željni
istraživanja i prakse!

Naučite da medijski predstavljate i podržavate
muzičke događaje; napravite blog, podcast, radio ili
TV emisiju; učestvujte u organizaciji festivala; uredite
svoj sopstveni časopis; uronite u svet audio-vizuelnih
medija i otkrijte šta muzika za njega znači; naučite
savremene trendove o medijima i obrazovanju;
savlajdajte veštine koje će vam omogućiti rad na radiju,
televiziji, u centrima kulture, na festivalima i u internet
okruženju...

Prijemnom ispitu mogu pristupiti kandidati koji
su završili osnovne studije ma kog društveno-
humanističkog studijskog programa!

Predavači: prof. dr Ira Prodanov, doc. dr Milan
Milojković, mr Siniša Bokan, prof. dr Dejana Prnjat,
prof. dr Nemanja Sovtić, prof. dr um. Milan Aleksić...

Dobrodošli na mašter studije MUZIKE I MEDIJA!
Čekamo vas!

pander

Pandem(us)ic

Časopis studenata master programa *Muzika i mediji*, Akademije umetnosti u Novom Sadu

Godina II - Broj 2

Maj 2021.

Za izdavača: Siniša Bokan

Izdavač:

Akademija umetnosti u Novom Sadu

Đure Jakšića 7, 21000 Novi Sad

Odgovorni urednik:

Dejan Đurđević

Prelom i grafički dizajn:

Prof. Atila Kapitanj

Članovi redakcije:

Tatiana Jaško

Ivan Kostić

Ovaj časopis realizovan je na predmetu Muzika i mediji pod mentorstvom prof. dr Ire Prodanov Krajišnik i doc. dr Milana Milojkovića u letnjem semestru 2021. godine

